

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНА УСТАНОВА
«ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ
ІНСТИТУТ «БЕЙТ-ХАНА»

Кафедра природничо-наукової підготовки

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

ОДЗ 1. 09 АНАТОМІЯ І ФІЗІОЛОГІЯ ДІТЕЙ
З ОСНОВАМИ ДОМЕДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

підготовки: **бакалаврів**
(назва рівня вищої освіти)

галузі знань: **01 Освіта/Педагогіка**
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність: **013 Початкова освіта**
(код і найменування спеціальності)

Дніпро-2024

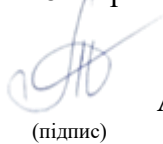
Робоча програма освітнього компонента ОДЗ 1. 09 Анатомія і фізіологія дітей з основами домедичної підготовки спеціальності 013 Початкова освіта освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів для здобувачів вищої освіти I курсу.

Розробник: Кузнецова Таїса Анатоліївна, викладач кафедри природничо-наукової підготовки

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри природничо-наукової підготовки

Протокол від «26» серпня 2024 року № 01

Зав. кафедри

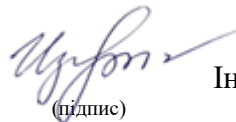

(підпис)

Аліна ТЕПЛИЦЬКА, к. пед. н.

Робоча програма перевірена навчально-методичним відділом «28» серпня 2024 року

Завідувач навчально-методичного відділу

(підпис)

Інна ЗЕРКАЛЬ

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисциплін за формами навчання	
	Денна	Заочна
Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	
Мова викладання	українська	
Передумови вивчення навчальної дисципліни (які дисципліни мають передувати вивченню)	вихідна	
Курс	I	I
Семестр / триместр	I	II-III
Загальний обсяг годин / кредитів	120/4	120/4
Кількість змістовних модулів	2	2
Годин на аудиторне вивчення	60	12
Годин на самостійне вивчення	60	108
Форма підсумкового контролю	залік	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення освітнього компонента **ОДЗ 1. 09 Анатомія і фізіологія дітей з основами домедичної підготовки** є формування поетапного засвоєння закономірностей росту і розвитку організму на різних етапах онтогенезу, для педагогічної ефективності виховання і навчання, що дозволяє у педагогічному процесі студентам систематизувати отримані знання і стимулює їх до самостійності в процесі пізнання.

Завдання:

- ознайомити зі структурними і функціональними сторонами основних анатомо-фізіологічних систем організму, розкрити особливості їх взаємодії;
- розглянути особливості життєдіяльності організму в різні періоди онтогенезу, зокрема особливості функціонування кожної системи органів;
- науково обґрунтувати гігієнічні заходи для збереження індивідуального здоров'я дітей;
- навчити формувати навички здоров'язбереження у дітей.

У результаті вивчення навчальної дисципліни **студент повинен знати:**

- предмет та завдання анатомії та фізіології з основами домедичної підготовки;
- загальні закономірності росту і розвитку дітей молодшого шкільного віку;
- основні етапи розвитку фізіологічних систем організму дитини;
- значення фізіологічних систем в регуляції і узгодженості функцій організму дитини та взаємозв'язку організму з навколишнім середовищем;
- гігієнічні правила, які б сприяли зміцненню індивідуального здоров'я дітей.

вміти:

- досліджувати фізіологічний стан систем органів власного організму за спеціальними методиками;
- застосовувати гігієнічні знання для збереження і зміцнення індивідуального здоров'я дітей;
- надавати кваліфіковану долікарську медичну допомогу, проводити лікувально-профілактичні заходи, що спрямовані на стабілізацію і зміцнення здоров'я дітей,

запобігання захворюванням, враховуючи особливості фізіологічного розвитку органів та систем у дітей.

Набуття компетентностей:

Загальні компетентності:

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-4. Здатність працювати в команді.

ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові (спеціальні) компетентності:

СК-2. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності.

СК-3. Здатність до інтеграції та реалізації предметних знань як основи змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.

СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.

СК-7. Здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.

СК-10. Здатність до професійно-педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі з різними категоріями дітей з особливими освітніми потребами.

СК-11. Здатність до здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, до надання їм домедичної допомоги, до протидії та попередження булінгу, різних проявів насильства.

Програмні результати навчання

ПР-02 Управляти складною професійною діяльністю та проектами в умовах початкової школи, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих та навчальних контекстах.

ПР-07 Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.

ПР-08 Організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.

ПР-10 Використовувати в освітній практиці різні прийоми формування, поточного і підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого оцінювання дітей з особливими освітніми потребами

ПР-13 Організовувати освітній простір з дотриманням принципів універсального дизайну, безпечно, проєктувати навчальні осередки у класі спільно з молодшими школярами з урахуванням їхніх вікових особливостей, інтересів і потреб, забезпечувати дотримання вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни, створювати психологічно комфортні умови освітнього процесу.

ПР-14 Забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.

ПР-15 Здійснювати профілактичні заходи щодо збереження життя та фізичного й психічного здоров'я здобувачів початкової освіти, надавати їм домедичну допомогу (за потреби), планувати та реалізовувати заходи щодо попередження і протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм дискримінації серед учнів початкової школи й інших учасників освітнього процесу.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для денної та заочної форми навчання

Змістовий модуль I.

Анатомо-фізіологічні особливості систем організму

Тема 1. Предмет анатомія і фізіологія як наука. Її місце у формуванні педагога початківця.

Предмет анатомія і фізіологія. Зв'язок з іншими дисциплінами, історія розвитку, методи дослідження. Поняття про тканини. Організм як ціле. Клітина, тканини, їх класифікація, будова, функція. Основні закони збудження.

Тема 2. Загальний план будови організму. Опорно-руховий апарат.

Основні принципи будови опорно-рухового апарату. Активна і пасивна частини опорно-рухового апарату. Скелет тулуба і кінцівок. Основні види з'єднання кісток. Класифікація суглобів. Скелетні м'язи, їх будова, функціональні властивості. Особливості скелета в різні періоди дитячого віку. Пости, їх види. Роль рухів у фізичному і психічному розвитку дитини і підлітка.

Тема 3. Анатомія і фізіологія дихальної системи.

Анатомія і фізіологія дихальної системи. Будова гортані. Зовнішнє і внутрішнє дихання. Дихальні обсяги. Гігієна дихання. Віз-вікові особливості дихальної системи. Механізм вдиху-видиху. Дихальні мис-ці. Дослідження дихальної системи: спірометрія і спірографія. Легеневі обсяги. Будова гортані, її роль у голосоутворенні. Нейрогуморальна регуляція роботи дихальної системи. Гігієна дихання.

Тема 4. Анатомія і фізіологія серцево-судинної системи.

Анатомія і фізіологія серцево-судинної системи. Будова серця. Великий і малий кола кровообігу. Основні властивості серцевого м'яза: збудливість, провідність, автоматизм. Види судин. Дослідження роботи серцево-судинної системи: ЕКГ, аускультация, перкусія; вимірювання артеріального тиску. Регуляція роботи серцево-судинної системи. Гігієна серцево-судинної системи.

Тема 5. Кров - рідке середовище організму.

Внутрішнє середовище організму. Значення крові і лімфи. Поняття про групи крові і резус-фактор. Плазма крові та формені елементи, еритроцити, лейкоцити, тромбоцити їх будова, кількість і функція. Гемограма людини. Процес кровотворення у дорослого і плода.

Тема 6. Анатомія і фізіологія травної системи.

Анатомія і фізіологія системи травлення. Регуляція роботи травного них залоз. Досліди І. П. Павлова. Травлення в різних відділах шлунково-кишкового тракту Порожнинне і пристінкових травлення. Травні залози. Досліди І. П. Павлова з регулювання травлення. Гігієна харчування.

Тема 7. Видільна і статеві системи.

Анатомія і фізіологія видільної та статевої систем. Нефрон - структурна і функціональна одиниця нирки. Механізм утворення сечі, нейрогуморальна регуляція процесу. Будова і функція чоловічої та жіночої статевої систем. Статеві гормони, їх вплив на організм. Регуляція роботи нирок. Регуляція роботи статевої системи і статевої поведінки.

Тема 8. Ендокринна система.

Ендокринна система. Залози внутрішньої секреції, будова, функція. Поняття гормони, їх властивості. Механізм дії гормонів. Вплив гормонів на ріст, розвиток, обмін речовин та інші найважливіші функції організму. Загальний огляд системи залоз внутрішньої секреції.

Гіпофіз і гіпоталамус, будова. Гормони гіпофіза, їх дія на організм. Епіфіз, будова, гормони.

Роль в регуляції гормональної функції системи ендокринних залоз.

Щитовидна залоза, будова. Гормони щитовидної залози, їх роль у фізичному і психічному розвитку дитини і підлітка.

Паращитовидні залози, будова, гормони, значення у розвитку скелета.

Наднирники, будова, функція, гормони. Розвиток гормональної функції надниркових залоз у дітей і підлітків.

Підшлункова залоза, будова, функція, гормони. Роль в регуляції рівня цукру в крові.

Тема 9. Центральна нервова система, її основні відділи, будова, функції.

Структура і функціональне значення різних відділів ЦНС. Розвиток нервової системи: нервова пластинка, нервова трубка. Освіта мозкових міхурів, критичні періоди розвитку нервової системи. Спинний мозок, принцип будови. Поняття про сегменти спинного мозку, білу і сіру речовину. Рефлекторна і провідникова функція спинного мозку. Спинальний шок.

Огляд частин стоволового відділу: довгастий мозок, міст, середній мозок. Ромбовидна ямка. Ядра черепно-мозкових нервів. Мозочок. Нижні, середні, верхні ніжки мозочка. Основні ядра сірої речовини. Основні рефлекси стовбура мозку. Життєво важливі центри стовбура мозку, його участь в регуляції функцій дихання, кровообігу, травлення.

Основні центри таламуса, гіпоталамуса, їх роль в життєдіяльності.

Базальні ядра. Будова кори мозку. Шлуночки мозку. Оболонки мозку і підоболонкові простору. Лікворна система мозку.

Змістовий модуль II.

Основи домедичної підготовки

Тема 10. Загальне поняття про невідкладні стани, види та засоби надання ДМД в загрозливих для життя людини станах, які виникають при захворюваннях серцево-судинної системи, органів дихання, травлення, сечовиділення.

Гіпертонічний криз як ускладнення гіпертонічної хвороби, ознаки, можливі ускладнення. Надання долікарської медичної допомоги. Ішемічна хвороба серця. Дві форми її прояву - стенокардія та інфаркт міокарду. Причини, ознаки, надання долікарської медичної допомоги, профілактика. Гостра серцева недостатність, причини, основні ознаки. Надання долікарської медичної допомоги. Непритомність як прояв гострої судинної недостатності, причини, ознаки, надання долікарської медичної допомоги. Поняття про колапс. Бронхіальна астма як захворювання інфекційно-алергічної природи. Характеристика нападу бронхіальної астми. Надання долікарської медичної допомоги. Кровохаркання та легенева кровотеча як ускладнення захворювань дихальної системи, ознаки, надання долікарської медичної допомоги.

Тема 11. ДМД при гострих отруєннях.

Гострий гастрит, причини, ознаки, надання долікарської медичної допомоги. Шлунково-кишкова кровотеча як ускладнення виразкової хвороби, ознаки, надання долікарської медичної допомоги. Печінкова колька як ускладнення жовчокам'яної хвороби. Причини, ознаки. Надання долікарської медичної допомоги.

Гострий цистит, причини, ознаки, надання долікарської медичної допомоги, можливі ускладнення, профілактика. Ниркова колька як ускладнення нирковокам'яної хвороби, ознаки, надання долікарської медичної допомоги.

Тема 12. Основи мікробіології, епідеміології, дезінфекційної справи. Загальна характеристика і профілактика інфекційних захворювань.

Загальні поняття про мікробіологію та мікроорганізми. Походження інфекції. Види мікроорганізмів. Взаємовідношення, що склались в ході еволюції між мікроорганізмами і біологічним хазяїном (коменсализм, мутуалізм, паразитизм). Властивості збудників інфекційних захворювань. Мінливість мікробів. Поширення мікробів у природі.

Поняття про епідеміологію. Завдання, які вирішує епідеміологія. Вчення про епідемічний процес. Механізм та шляхи передачі інфекції. Класифікація інфекційних захворювань за інтенсивністю поширення.

Поняття про дезінфекцію, дезінсекцію, дератизацію. Види дезінфекції: профілактична,

поточна, заключна. Способи та засоби дезінфекції. Знайомство з методикою використання дезінфекційних засобів при різних інфекціях. Санітарно-дезінфекційний режим. Роль педагога в попередженні контакту дітей з дезінфікуючими речовинами.

Поняття інфекційні, інвазійні хвороби. Антропонози, зоонози. Умови, необхідні для виникнення інфекційних захворювань. Класифікація Л. В. Громашевського. Перебіг інфекційної хвороби. Клінічні форми інфекційних захворювань. Профілактика інфекційних захворювань у дітей.

Імунітет. Види імунітету. Методи підвищення специфічного та неспецифічного імунітету в дітей. Профілактичні щеплення. Календар профілактичних щеплень. Реакція на щеплення. Вакцинація в дошкільному закладі, школі.

Тема 13. Невідкладна долікарська допомога при нещасних випадках. .

Реанімація.

Травматичний шок, його перебіг, основні ознаки. Долікарська медична допомога при травматичному шоку. Поняття про знеболювання при травмах. Асептика, антисептика. Загальні відомості про травматизм.

Стадії термінального стану: переагонія, агонія, клінічна смерть. Основні ознаки термінальних станів. Ознаки клінічної смерті. Відносні та явні ознаки біологічної смерті. Реанімація. Заходи первинної реанімації при травмах. Методи проведення реанімації; підготовка потерпілого до реанімації; очищення верхніх дихальних шляхів від сторонніх предметів; фіксація язика; штучна вентиляція легень методами "рот в рот", "рот в ніс", Сільвестра; непрямий (закритий) масаж серця. Методика проведення непрямого масажу серця дітям залежно від віку.

Поняття десмургії, пов'язка, перев'язка. Види пов'язок (м'які, тверді), їх мета. Типи пов'язок за призначенням. Типи бинтових пов'язок. Загальні правила бинтування. Загальні вимоги до накладання бинтових пов'язок. Техніка накладання найбільш поширених пов'язок (спіральна пов'язка з однією та двома стрічками, пов'язка на молочну залозу, хрестоподібна, пов'язка Дезо); пов'язки на ділянку живота і таза (спіральна, колова, колосоподібна, Т-подібна); пов'язки на верхні та нижні кінцівки (колосоподібна, черепаша, восьмиподібна, поворотна, спіральна).

Визначення, класифікація та характеристика кровотеч залежно від виду ушкодження судин. Небезпека кровотеч. Методи зупинення кровотеч - тимчасове зупинення, поняття про остаточне зупинення кровотеч. Способи тимчасової зупинки кровотеч. Зупинення кровотеч у дитини, особливості його залежно від віку дитини. Особливості крововтрати у дитини.

Тема 14. Дитячий травматизм та його профілактика

Поняття травматизм, травма. Види травм. Загальні принципи надання першої медичної допомоги. Невідкладна долікарська допомога при тяжких травмах. Дитячий травматизм, його профілактика. Травматичний токсикоз (синдром тривалого здавлювання тканин), механізм виникнення, залежність тяжкості від тривалості здавлювання. Розшук та визволення потерпілих.

Долікарська медична допомога при травмах голови, шиї, хребта. Закриті травми головного мозку - струс, удар, здавлювання. Основні ознаки, особливості їх перебігу у дітей. Переломи кісток черепа, їх характерні ознаки, ускладнення. Принципи надання долікарської медичної допомоги при черепно-мозкових ушкодженнях. Ушкодження носа, очей, вуха, щелеп. Їх основні ознаки, ускладнення. Поранення шиї, їх види. Закриті та відкриті ушкодження хребта та спинного мозку, їх основні ознаки. Особливості транспортування та догляду за такими потерпілими.

Долікарська медична допомога при травмах грудної клітки та органів грудної порожнини. Закриті травми грудної клітини та органів грудної порожнини. Удари, переломи ребер. Здавлювання грудної клітини. Основні ознаки. Поранення грудної клітини та органів грудної порожнини. Абсолютні ознаки проникних поранень грудної клітини. Пневмоторакс. Гемоторакс. Долікарська медична допомога при травмах грудної клітки.

**4. Структура навчальної дисципліни
для денної та заочної форми навчання**

Назви змістовних модулів і тем	Разом	кількість годин							
		денна форма				заочна форма			
		Ауд	у тому числі			Ауд	у тому числі		
			л	п	с.р.		л	п	с.р.
Змістовий модуль I. Вікова фізіологія органів і систем організму									
Тема 1. Предмет анатомія і фізіологія як наука. Її місце у формуванні педагога початківця.	8	4	2	2	4	0	0	0	8
Тема 2. Загальний план будови організму. Опорно-руховий апарат.	8	4	2	2	4	0	0	0	8
Тема 3. Анатомія і фізіологія дихальної системи.	8	4	2	2	4	0	0	0	8
Тема 4. Анатомія і фізіологія серцево-судинної системи.	8	4	2	2	4	2	1	1	8
Тема 5. Кров - рідке середовище організму.	8	4	2	2	4	0	0	0	8
Тема 6. Анатомія і фізіологія травної системи.	8	4	2	2	4	0	0	0	8
Тема 7. Видільна і статева системи.	8	4	2	2	4	1	1	0	8
Тема 8. Ендокринна система.	8	4	2	2	4	0	0	0	8
Тема 9. Центральна нервова система, її основні відділи, будова, функції.	8	4	2	2	4	2	1	1	8
Разом за змістовим модулем 1	72	36	18	18	36	6	4	2	72
Змістовий модуль 2. Біологічні основи поведінки людини. Вища нервова діяльність									
Тема 10. Загальне поняття про невідкладні стани, види та засоби надання ДМД в загрозованих для життя людини станах.	8	4	2	2	4	2	1	1	7
Тема 11. ДМД при гострих отруєннях.	8	4	2	2	4	0	0	0	8
Тема 12. Основи мікробіології, епідеміології, дезінфекційної справи. Загальна характеристика і профілактика інфекційних захворювань.	16	8	4	4	8	1	1	0	7
Тема 13. Невідкладна долікарська допомога при нещасних випадках. Реанімація.	8	4	2	2	4	1	1	0	7
Тема 14. Дитячий травматизм та його профілактика	8	4	2	2	4	2	1	1	7
Разом за змістовим модулем 2	48	24	12	12	24	6	4	2	36
Усього годин	120	60	30	30	60	12	8	4	108

5. Теми лекційних занять

з/п	Назва теми	Кількість годин		Макс. к-ть балів
		Денне відділення	Заочне відділення	
1.	Предмет анатомії та фізіології. Зв'язок з іншими дисциплінами, історія розвитку, методи дослідження. Поняття про тканини. Організм як ціле.	2	0	1
2.	Основні принципи будови опорно-рухового апарату. Активна і пасивна частини опорно- рухового апарату. Скелет тулуба і кінцівок. Основні види з'єднання кісток. Класифікація суставів. Скелетні м'язи, їх будова, функціональні властивості.	2	1	1
3.	Анатомія і фізіологія дихальної системи. Будова гортані. Зовнішнє і внутрішнє дихання. Дихальні обсяги. Гігієна дихання. Віз-вікові особливості дихальної системи Механізм вдиху- видиху.	2	0	1
4.	Анатомія і фізіологія серцево-судинної системи. Будова серця. Великий і малий кола кровообігу. Основні властивості серцевого м'яза: збудливість, провідність, автоматизм. Види судин.	2	1	1
5.	Внутрішнє середовище організму. Значення крові і лімфи. Поняття про групи крові і резус-фактор. Плазма крові та формені елементи, еритроцити, лейкоцити, тромбоцити.	2	0	1
6.	Анатомія і фізіологія системи травлення. Регуляція роботи травного них залоз. Досліди І. П. Павлова. Травлення в різних відділах шлунково-кишкового тракту.	2	0	1
7.	Анатомія і фізіологія видільної та статеві систем. Нефрон - структурна і функціональна одиниця нирки. Механізм утворення сечі, нейрогуморальна регуляція процесу.	2	1	1
8.	Ендокринна система. Залози внутрішньої секреції, будова, функція. Поняття гормони, їх властивості. Механізм дії гормонів. Вплив гормонів на ріст, розвиток, обмін речовин та інші найважливіші функції організму. Загальний огляд системи залоз внутрішньої секреції.	2	0	1
9.	Структура і функціональне значення різних відділів ЦНС. Розвиток нервової системи: нервова пластинка, нервова трубка. Освіта мозкових міхурів, критичні періоди розвитку нервової системи. Спинний мозок, принцип будови. Поняття про сегменти спинного мозку, білу і сіру речовину. Рефлекторна і провідникова функція спинного мозку. Спинальний шок.	2	1	1
10.	Гостра серцева недостатність, причини, основні ознаки. Надання долікарської медичної допомоги. Непритомність як прояв гострої судинної недостатності, причини, ознаки, надання долікарської медичної допомоги. Поняття про колапс. Бронхіальна астма як захворювання інфекційно-алергічної природи.	2	1	1
11.	Гострий гастрит, причини, ознаки, надання долікарської медичної допомоги. Шлунково-кишкова кровотеча як ускладнення виразкової хвороби, ознаки, надання долікарської медичної допомоги. Печінкова колька як ускладнення жовчокам'яної хвороби. Причини, ознаки. Надання долікарської медичної допомоги.	2	0	1
12.	Поняття про епідеміологію. Завдання, які вирішує епідеміологія. Вчення про епідемічний процес. Механізм та шляхи передачі інфекції. Класифікація інфекційних захворювань за інтенсивністю поширення.	4	1	1

	Поняття про дезінфекцію, дезінсекцію, дератизацію. Види дезінфекції: профілактична, поточна, заключна. Способи та засоби дезінфекції			
13.	Травматичний шок, його перебіг, основні ознаки. Долікарська медична допомога при травматичному шоку. Поняття про знеболювання при травмах. Асептика, антисептика. Загальні відомості про травматизм.	2	1	1
14.	Поняття травматизм, травма. Види травм. Загальні принципи надання першої медичної допомоги. Невідкладна долікарська допомога при тяжких травмах. Дитячий травматизм, його профілактика. Травматичний токсикоз (синдром тривалого здавлювання тканин), механізм виникнення, залежність тяжкості від тривалості здавлювання. Розшук та визволення потерпілих. Долікарська медична допомога при травмах голови, шиї, хребта.	2	1	1
Разом		30	8	14

6. Теми практичних занять

з/п	Назва теми	Кількість годин		Макс. к-ть балів
		Денне відділення	Заочне відділення	
1	Клітина, тканини, їх класифікація, будова, функція.	2	0	1
2	Особливості скелета в різні періоди дитячого віку. Постави, їх види. Роль рухів у фізичному і психічному розвитку дитини і підлітка.	2	0	1
3	Дослідження дихальної системи: спірометрія і спірографія. Легеневі обсяги.	2	0	2
4	Дослідження роботи серцево-судинної системи: ЕКГ, аускультация, перкусія; вимірювання артеріального тиску.	2	1	2
5	Гемограма людини. Процес кровотворення у дорослого і плода.	2	0	2
6	Досліди І. П. Павлова з регулювання травлення. Гігієна харчування.	2	0	2
7	Механізм утворення сечі, нейрогуморальна регуляція процесу.	2	0	2
8	Щитовидна залоза, будова. Гормони щитовидної залози, їх роль у фізичному і психічному розвитку дитини і підлітка.	2	0	2
9	Огляд частин ствольного відділу: довгастий мозок, міст, середній мозок. Ромбовидна ямка. Ядра черепно-мозкових нервів. Мозочок.	2	1	2
10	ДМД при невідкладних станах, які виникають при захворюваннях серцево-судинної і дихальної систем, органів травлення, сечовиділення.	2	1	2
11	Гострі отруєння, їх види. Принципи надання ДМД. Синдром інтоксикації.	2	0	2
12	Методи підвищення специфічного та неспецифічного імунітету в дітей. Профілактичні щеплення.	4	0	2
13	Способи тимчасової зупинки кровотеч. Зупинення кровотеч у дитини, особливості його залежно від віку дитини. Особливості крововтрати у дитини.	2	0	2
14	ДМД при опіках, відмороженнях, електротравмах.	2	1	2
Разом		30	4	26

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Макс. к-ть балів Денне/заочне
		Денне відділення	Заочне відділення	
1	Організм як ціле. Клітина, тканини, їх класифікація, будова, функція. Основні закони збудження.	4	8	1
2	Скелетні м'язи, їх будова, функціональні властивості. Особливості скелета в різні періоди дитячого віку. Пости, їх види.	4	8	1
3	Легеневі обсяги. Будова гортані, її роль у голосоутворенні. Нейрогуморальна регуляція роботи дихальної системи. Гігієна дихання.	4	8	1
4	Дослідження роботи серцево-судинної системи: ЕКГ, аускультация, перкусія; вимірювання артеріального тиску. Регуляція роботи серцево-судинної системи. Гігієна серцево-судинної системи.	4	8	1
5	Поняття про групи крові і резус-фактор. Плазма крові та формені елементи, еритроцити, лейкоцити, тромбоцити їх будова, кількість і функція. Гемограма людини. Процес кровотворення у дорослого і плода.	4	8	1
6	Регуляція роботи травного ннх залоз. Досліди І. П. Павлова. Травлення в різних відділах шлунково-кишкового тракту.	4	8	1
7	Будова і функція чоловічої та жіночої статевих систем. Статеві гормони, їх вплив на організм. Регуляція роботи нирок. Регуляція роботи статевої системи і статевої поведінки.	4	8	1
8	Гіпофіз і гіпоталамус, будова. Гормони гіпофіза, їх дія на організм. Епіфіз, будова, гормони. Роль в регуляції гормональної функції системи ендокринних залоз. Щитовидна залоза, будова. Гормони щитовидної залози, їх роль у фізичному і психічному розвитку дитини і підлітка. Паращитовидні залози, будова, гормони, значення у розвитку скелета. Наднирники, будова, функція, гормони. Розвиток гормональної функції надниркових залоз у дітей і підлітків.	4	8	1
9	Огляд частин ствольного відділу: довгастиий мозок, міст, середній мозок. Ромбовидна ямка. Ядра черепно-мозкових нервів. Мозочок. Нижні, середні, верхні ніжки мозочка. Основні ядра сірої речовини. Основні рефлексії стовбура мозку. Життєво важливі центри стовбура мозку, його участь в регуляції функцій дихання, кровообігу, травлення.	4	8	2
10	Гостра серцева недостатність, причини, основні ознаки. Надання долікарської медичної допомоги. Непритомність як прояв гострої судинної недостатності, причини, ознаки, надання долікарської медичної допомоги. Поняття про колапс. Бронхіальна астма як захворювання інфекційно-алергічної природи.	4	7	2
11	Гострий цистит, причини, ознаки, надання долікарської медичної допомоги, можливі ускладнення, профілактика. Ниркова колька як ускладнення	4	8	2

	нирковокам'яної хвороби, ознаки, надання долікарської медичної допомоги.			
12	Поняття інфекційні, інвазійні хвороби. Антропонози, зоонози. Умови, необхідні для виникнення інфекційних захворювань. Класифікація Л.В. Громашевського. Перебіг інфекційної хвороби. Клінічні форми інфекційних захворювань. Профілактика інфекційних захворювань у дітей. Імунітет. Види імунітету. Методи підвищення специфічного та неспецифічного імунітету в дітей. Профілактичні щеплення. Календар профілактичних щеплень. Реакція на щеплення. Вакцинація в дошкільному закладі, школі.	8	7	2
13	Поняття десмургія, пов'язка, перев'язка. Види пов'язок (м'які, тверді), їх мета. Типи пов'язок за призначенням. Типи бинтових пов'язок. Загальні правила бинтування. Загальні вимоги до накладання бинтових пов'язок. Техніка накладання найбільш поширених пов'язок (спіральна пов'язка з однією та двома стрічками, пов'язка на молочну залозу, хрестоподібна, пов'язка Дезо); пов'язки на ділянку живота і таза (спіральна, колова, колосоподібна, Т-подібна); пов'язки на верхні та нижні кінцівки (колосоподібна, черепашча, восьмиподібна, поворотна, спіральна).	4	7	2
14	Долікарська медична допомога при травмах голови, шиї, хребта. Закриті травми головного мозку - струс, удар, здавлювання. Основні ознаки, особливості їх перебігу у дітей. Переломи кісток черепа, їх характерні ознаки, ускладнення. Принципи надання долікарської медичної допомоги при черепно-мозкових ушкодженнях. Ушкодження носа, очей, вуха, щелеп. Їх основні ознаки, ускладнення. Поранення шиї, їх види. Закриті та відкриті ушкодження хребта та спинного мозку, їх основні ознаки. Особливості транспортування та догляду за такими потерпілими.	4	7	2
Разом:		60	108	20

8. Методи навчання

Методи навчання – взаємодія між викладачем і студентами, під час якої відбувається передача та засвоєння знань, умінь і навичок від викладача до студента, а також самостійної та індивідуальної роботи студента.

При проведенні визначених планом видів занять використовуються такі методи:

- словесні (бесіда, пояснення, розповідь, інструктаж);
- наочні (ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження);
- практичні (вправи, практичні роботи, дослідні роботи).

За організаційним характером навчання:

- методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності;
- методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності;
- методи контролю та самоконтролю у навчанні;
- бінарні (посднання теоретичного, наочного практичного...) методи навчання.

За логікою сприймання та засвоєння навчального матеріалу:

індуктивно-дедукційні, репродуктивні, прагматичні, дослідницькі, проблемні тощо.

Методи навчання відповідно до програмних результатів:

лекція, проблемне навчання, портфоліо;
навчальна дискусія; робота в малих групах, «займи позицію»; есе;
інструктаж; індивідуальні роботи, метод проектів;
проблемне навчання, робота в малих групах, презентація.

9. Методи контролю

Лекція: вхідне тестування, попереднє усне чи письмове опитування, фронтальне опитування, вибіркоче усне опитування.

Практичне заняття: співбесіда, дискусія, мозковий штурм, усне та письмове опитування, тестування, вирішення задач, захист доповідей (рефератів), діалог, письмова модульна робота (проміжний контроль).

Самостійна робота студентів: перевірка конспекту, перевірка відповідей на проблемні питання, опитування на семінарському занятті.

Поточний контроль: проведення практичних занять, відпрацювання академічних заборгованостей.

Модульний контроль: включає до себе перевірку засвоєння матеріалу вибіркових тем курсу згідно з тематичним планом шляхом виконання самостійних та практичних завдань.

Підсумковий контроль: проводиться з метою оцінки результатів навчання та здійснюється у формі проведення семестрового екзамену в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою, і в терміни, встановлені навчальним планом.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Денна форма навчання

<i>Номер теми</i>	<i>Кількість балів</i>			
	<i>лекції</i>	<i>практичні</i>	<i>самостійна робота</i>	<i>Всього</i>
Тема 1	1	1	1	3
Тема 2	1	1	1	3
Тема 3	1	2	1	4
Тема 4	1	2	1	4
Тема 5	1	2	1	4
Тема 6	1	2	1	4
Тема 7	1	2	1	4
Тема 8	1	2	1	4
Тема 9	1	2	2	5
Тема 10	1	2	2	5
Тема 11	1	2	2	5
Тема 12	1	2	2	5
Тема 13	1	2	2	5
Тема 14	1	2	2	5
<i>Разом</i>	<i>14</i>	<i>26</i>	<i>20</i>	<i>60</i>
<i>Залік</i>				<i>40</i>
<i>Всього</i>				<i>100</i>

Заочна форма навчання

<i>Номер теми</i>	<i>Кількість балів</i>			
	<i>лекції</i>	<i>практичні</i>	<i>самостійна робота</i>	<i>Всього</i>
Тема 1	0	0	3	3
Тема 2	1	0	3	4
Тема 3	0	0	3	3
Тема 4	1	1	3	5
Тема 5	0	0	3	3
Тема 6	0	0	3	3
Тема 7	1	0	3	4
Тема 8	0	0	3	3
Тема 9	1	1	4	6
Тема 10	1	1	4	6
Тема 11	0	0	4	4
Тема 12	1	0	4	5
Тема 13	1	0	4	5
Тема 14	1	1	4	6
<i>Разом</i>	8	4	48	60
<i>Залік</i>				40
<i>Всього</i>				100

11. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всівиди навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики відмінно	Для заліку
90-100	A	добре	зараховано
82-89	B		
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

Складові навчально-методичного комплексу дисципліни

- 1) робоча програма навчальної дисципліни;
- 2) плани практичного заняття;
- 3) конспект лекцій;
- 4) методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи з навчальної дисципліни;
- 5) питання для проведення екзамену.

Додаткова частина Комплексу

включає решту навчально-методичних матеріалів забезпечення освітнього процесу, а саме:

- 1) навчальні посібники, підручники, підготовлені науково-педагогічними працівниками кафедри;
- 2) методичні рекомендації до проведення семінарських занять;
- 3) методичні рекомендації щодо організації самостійної та індивідуальної роботи з навчальної дисципліни здобувачів денної форми навчання;
- 4) відомості щодо забезпечення здобувачів навчальною та методичною літературою (фонди бібліотек кафедри);
- 5) окремі методичні розробки до проведення занять із використанням тренінгових, ігрових технологій та інших активних форм навчання;
- 6) збірки тестових завдань;
- 7) дидактичні матеріали (роздаткові, наочні матеріали, зразки документів, макети матеріалів тощо);
- 8) інші навчально-методичні матеріали.

13. Питання до екзамену

1. Предмет і завдання курсу «Анатомія і фізіологія дітей з основами домедичної підготовки».
2. Ріст і пропорції тіла на різних вікових етапах розвитку людини.
3. Рівні організації організму людини.
4. Будова клітини. Основні процеси життєдіяльності клітини.
5. Будова і значення опорно-рухової системи людини. Вікові особливості розвитку скелета у дітей.
6. Будова, функції та вікові особливості розвитку органів травлення людини.
7. Обмін речовин як основна функція життя. Вітаміни, їх значення.
8. Характеристика кровоносної системи. Органи кровообігу та їх вікові особливості
9. Будова і робота серця. Регуляція кровообігу. Вікові особливості крові і кровообігу. Профілактика та перша допомога при кровотечах
10. Загальний план будови та функціонування сенсорних систем. Будова аналізатора за І.П. Павловим.
11. Взаємодія і взаємний вплив аналізаторів.
12. Загальний план будови та значення нервової системи людини.
13. Умовні і безумовні рефлекси. Гальмування умовних рефлексів.
14. Особливості вищої нервової діяльності дітей різних вікових груп.
15. Загальна характеристика ендокринної системи, її вплив на ріст, розвиток і забезпечення гомеостазу організму.
16. Вплив гормонів на ріст і розвиток організму. Гіперфункція та гіпофункція залоз внутрішньої секреції.
17. Статеві залози. Стадії статевого дозрівання у хлопців і дівчат.

18. Імунітет, форми і види імунітету. Щеплення у дітей.
19. Постава. Ознаки правильної постави. Порушення постави у дітей і їх профілактика.
20. Гіподинамія та її наслідки для дитячого організму. Рухова активність і здоров'я дітей шкільного віку.
21. Будова і функції опорно-рухового апарату. (Кістки, їх види, з'єднання, види і характеристика м'язів).
22. Будова і функція нервової системи. Її онтогенез. Фактори, які пошкоджують нервову систему.
23. Будова і функції спинного мозку. Рефлекси спинного мозку.
24. Будова і функції стовбура мозку. Основні центри та рефлекси.
25. Будова і функції проміжного мозку. Основні центри. Лімбічна система мозку.
26. Будова і функції мозочка. Рефлекси мозочка. Наслідки його видалення.
27. Будова і функції кори великих півкуль. Локалізація функцій в корі.
28. Вегетативна нервова система, її будова, функції, медіатори, центри. Особливості симпатичної і парасимпатичної нервової системи.
29. Особливості вищої нервової діяльності людини (ВНД). I і II сигнальні системи у людини, їх взаємовідносини. Типи ВНД і їх значення для педагогіки.
30. Фізіологія сну. Історія питання і сучасні уявлення. Значення сну для організму людини. Порушення сну.
31. І.П. Павлов - основоположник вчення про ВНД. Досліди І. П. Павлова. Види рефлексів, збудження і гальмування в корі мозку за Павловим.
32. Будова та функції системи кровообігу. Вікові особливості серцево-судинної системи.
33. Будова та функції травної системи. Травні залози. Вікові особливості травної системи. Режим харчування і дієти: за і проти.
34. Будова і функції видільної системи. Функції нирок.
35. Будова і функції статевих систем. Статеве дозрівання. Статева поведінка.
36. Будова і функції дихальної системи.
37. Ендокринна система людини. Залози внутрішньої секреції і їх гормони.
38. Кров - внутрішнє середовище організму. Склад і функції крові.
39. Невідкладна долікарська допомога при важких травмах. Реанімація.
40. Види пошкоджень: механічні, фізичні, хімічні. Закриті пошкодження та їх види. Перша допомога при закритих пошкодженнях.
41. Рани як вид відкритих пошкоджень. Біль, його природа та заходи долікарської допомоги.
42. Кровотечі. Перша допомога при артеріальній, венозній, капілярній та носовій кровотечі.
43. Десмургія. Поняття про септику та антисептику.
44. Поняття про забиття, його ознаки та перша допомога. Ушкодження внутрішніх органів..
45. Синдром тривалого здавлення. Вивихи. Переломи кісток. Закриті та відкриті переломикісток, ознаки, долікарська допомога.
46. Травми грудної клітки, хребта, кісток тазу, черепно-мозкові травми: ознаки та перша медична допомога.
47. Опіки та специфіка першої допомоги відповідно до їх виду.
48. Обмороження та його ступені залежно від тяжкості. Перша допомога при обмороженнях.
49. Електротравма, перша допомога.
50. Тепловий і сонячний удар, заходи попередження і першої допомоги.
51. Перша допомога при укусах бджіл, ос, комарів та отруйних членистоногих.

14. Рекомендована література

Базова

1. Аносов І.П., Хоматов В.Х. та інші. Вікова фізіологія з основами шкільної гігієни: підручник. Мелітополь: ТОВ Видавничий будинок ММД, 2008, 433 с.
2. Вайда Т. С. Долікарська допомога: навч. посіб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 874 с.
3. Войціцький В.М. та ін. Біологія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Кондор, 2007.
4. Грибан В.Г. Валеологія: підручник. – Київ: Центр учбової літератури, 2008. 214 с.
5. Грибан В.Г. Валеологія: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 256 с.
6. Кизименко Л. Д., Сняданко І. І. Основи анатомії і фізіології людини: теоретичний та практичний курс. - Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2009. 248 с.
7. Коляденко Г.І. Анатомія людини – К.: Либідь, 2007. 381 с.
8. Мойсак О.Д. Основи медичних знань і охорони здоров'я: навч. посіб. 5-е видання, виправлене та доповнене. Київ: Арістей. 2008.
9. Медико-біологічні основи валеології: Навчальний посібник /За ред. П.Д. Плахтія – Кам'янець-Подільський: Вид. Кам'янець- сучасних інформаційних технологій та візуальних мистецтв, 2003. 202 с.
10. Старушенко Л.І. Клінічна анатомія і фізіологія людини: Навч. посібник.-К.: УСМП, 2001. 256 с.
11. Чайченко Г.М., Цибенко В.О., Сокур В.Д. Фізіологія людини і тварин. Київ.: Вища школа, 2003. 463 с.
12. Філімонов В.І. Фізіологія людини: підручник. Київ: «Медицина», 2008. 814 с.
13. Фізіологія. За ред. проф. В.Г. Шевчука. Вінниця: Нова книга, 2012. 452 с.

Допоміжна

1. Даценко І.І., Габович Р.Д. Профілактична медицина: загальна гігієна з основами екології : підруч. для студент мед. ВНЗ, вид. 2-ге, перероб. і допов. Київ : Здоров'я, 2004. 788 с
2. Людина: навчальний посібник з анатомії та фізіології / Наук. пер. з англ. Львів: БаК, 2016. 240 с.
2. Маруненко І.М., Неведомська Є.О., Бобрицька В.І. Анатомія і вікова фізіологія з основами шкільної гігієни: Курс лекцій для студ. небіол. спец. вищ.пед. навч. закл. Київ: Професіонал, 2003.480 с.
3. Мотузний В.О. Біологія людини: навчальний посібник. Київ.: НАУ, 2007. 216 с.
4. Тахтарова І. К., Олійник В. П., Захарова А. О. Основи медичних знань: навчальний посібник. Миколаїв, 2009. 279 с.
5. Основи медичних знань. Анатомія та фізіологія дитячого організму. Вікова фізіологія і шкільна гігієна. Валеологія: навчально-методичний посібник / Н.І. Коцур та ін. Переяслав-Хмельницький : О.М. Лукашевич, 2014. 463 с.
6. Старушенко Л.І. Анатомія та фізіологія людини. Київ: Здоров'я, 2003. 336 с.

Інформаційні джерела:

1. Основи біології та генетики людини: курс лекцій. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/123456789/17785> (дата звернення: 29.08.2024).
2. Портал «Лікар для всіх». URL: <http://www.likar.info/>. (дата звернення: 29.08.2024).
3. Валецька Р. О. Основи медичних знань. URL: <http://www.twirpx.com/file/1198103/>. (дата звернення: 29.08.2024).
4. Медичні бібліотеки онлайн. URL: <https://medlib.bsmu.edu.ua/informatsijni-resursy/biblioteki-on-lajn/> (дата звернення: 30.08.2023).